

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
T.a.v. de heer prof. dr. R.H. Dijkgraaf, minister
Postbus 16375
2500 BJ DEN HAAG

datum: 29 november 2023

bijlage: Evaluatie AWTI 2019-2022
Zelfevaluatie AWTI 2019-2022

betreft: Evaluatie AWTI 2019-2022

e-mail: [redacted]@awti.nl

kenmerk: 018/23/sb

uw kenmerk: -

Geachte heer Dijkgraaf,

Een evaluatie kan soms plichtmatig overkomen en weinig vernieuwende inzichten opleveren. De Adviesraad voor wetenschap, technologie en innovatie (AWTI) heeft naar aanleiding van een grondige zelfevaluatie vier vragen geformuleerd waarop hij zelf verwacht het meeste te kunnen leren van een externe commissie. De commissie Veugelers heeft in navolging van deze opzet de handschoen opgepakt en de AWTI voorzien van een rapport dat veel inspiratie bevat voor verdere doorontwikkeling van de raad en de creativiteit prikkelt. De commissie heeft zich daarbij niet laten beperken tot wat mogelijk is binnen de huidige wettelijke kaders, maar gekeken naar wat zij nodig en wenselijk acht voor Nederland. De AWTI is de commissie Veugelers erkentelijk voor het werk dat zij heeft verricht en gaat graag, binnen de wettelijke kaders, met de inzichten uit het evaluatieverslag aan het werk. Met gepaste trots bied ik u dan ook het evaluatieverslag over de taakvervulling van de AWTI in de jaren 2019-2022 aan, bestaande uit de zelfevaluatieverslag van de AWTI en het evaluatieverslag van de commissie Veugelers.

De AWTI heeft de afgelopen 4 jaar uitstekend gefunctioneerd en binnen de beperkte capaciteit zijn kwalitatief hoogwaardige en inhoudelijk rake adviezen gepubliceerd, zo constateert de commissie Veugelers. De samenwerking met de adviesvragers is, zo constateren de commissie en de AWTI zelf, ook sterk verbeterd. Ik hoop dan ook op een voortzetting van deze samenwerking met u en uw ambtsopvolgers. De commissie is ook positief over de goede verbanden met andere organisaties en de rol die de nieuwe voorzitter en secretaris-directeur vervullen. Ook spreekt ze haar waardering uit voor de wijze waarop de AWTI is omgegaan met de aanbevelingen van de vorige evaluatiecommissie Krottnerus.

De commissie ziet een aantal punten waarop de AWTI de impact van zijn adviezen verder kan vergroten. Ik neem deze suggesties ter harte en we zullen experimenteren met deze suggesties in de komende adviesrapporten.

De commissie Veugelers constateert dat de AWTI op een kruispunt staat: Enerzijds wordt de huidige functie en rol – met focus op het brede generieke WTI-beleid van de overheid – door de bestaande stakeholders goed gewaardeerd, en heeft de AWTI duidelijk stappen gezet sinds de vorige evaluatie om haar relevantie en communicatie op dit terrein verder te verbeteren. Anderzijds vraagt onze huidige maatschappij in transitie om ons WTI-bestel sterker te richten op specifieke onderwerpen. Dit zorgt

meer dan voorheen voor een vermenging van WTI-beleid en beleid van vakdepartementen. Een rol binnen deze nieuwe context vraagt van de AWTI om ook op een ander niveau te adviseren. De commissie beveelt de AWTI aan in te zetten op meer concrete maatschappelijke, sociale, economische en technologische vraagstukken rondom transformaties naast de bredere generieke WTI-beleidsadvisering.

De ontwikkeling van de AWTI de komende jaren

Naar aanleiding van de aanbevelingen van de commissie Veugelers en de constatering die de AWTI in de zelfevaluatie doet zullen we de komende jaren inzetten op een aantal zaken. De AWTI zal zich inzetten voor bredere samenwerking en advisering, zowel binnen als buiten Nederland en daarin een bredere groep stakeholders betrekken. Ook zal de AWTI meer inzetten op scherpe en activerende advisering. Hieronder werken wij deze zaken verder uit.

Maatschappelijke en transitievraagstukken vragen om bredere advisering

AWTI en evaluatiecommissie constateerden een trend naar grotere verwevenheid van WTI-beleid met maatschappelijke en transitievraagstukken. De commissie adviseerde onder andere om WTI-aspecten te verbinden met meer concrete maatschappelijke, sociale, economische en technologische vraagstukken rondom transitie en transformaties.

De AWTI zal zich in de komende jaren vaker richten op maatschappelijke transitie en vraagstukken die voortkomen uit ontwikkelingen rond technologie en industrie. Het is vanzelfsprekend dat daarbij adviezen gericht zijn op een bredere doelgroep. Daarbij ligt de uitdaging voor de AWTI erin om de breedte van de transitievraagstukken te bestrijken zodat lacunes kunnen worden geïdentificeerd én tegelijk voldoende concreet te zijn in de onderwerpkeuze zodat de relevantie voor de beleidsmaker in stand blijft. Zo kan de raad een specifieke casus nemen en tegelijk adviseren over bredere, generieke lessen die daaruit te trekken zijn op het gebied van transitiebeleid. Gezien de breedte van de advisering ligt co-creatie voor de hand; de raad ontwikkelt hiervoor nieuwe werkwijzen gebaseerd op onder andere de key enabling methodologies (KEMs), waarbij het primaat en de verantwoordelijkheid van de raad in de advisering voorop blijft staan, zodat de onafhankelijkheid van de advisering geborgd blijft.

Activerende en scherpe beleidsadvisering

De evaluatiecommissie constateert dat adviezen van de AWTI vaak algemeen zijn en op hoog (beleids)abstractieniveau. De commissie ziet hier een verbeterpunt. De raad is het eens met de evaluatiecommissie en identificeert dit in de zelfevaluatie ook als een kans. Zonder de algemene principes van verstandige beleidsadvisering (wenkend toekomstbeeld, keuzes maken, heldere kaders) te verwaarlozen gaat de raad de komende jaren werken aan concretere formulering van adviezen. Het ligt in de verwachting dat adviezen daarmee vaker zullen schuren met staand beleid. De borging van de onafhankelijkheid van de raad en de professionele verstandhouding met de adviesvragers wordt daarom nóg belangrijker.

Meer aandacht voor Europees en internationaal beleid

De AWTI vroeg de commissie te reflecteren op de internationale context. De commissie constateerde terecht dat de AWTI hier nog verder in kan groeien. De AWTI neemt het internationale perspectief al standaard mee in zijn adviezen, meestal door het bestuderen van internationale cases, maar adviseert niet standaard over de rol van Nederland in internationale beleidsvorming.

De AWTI wil meer inzetten op het adviseren over beleidsontwikkelingen in internationale context in zijn adviezen, mede omdat WTI-beleidsontwikkeling al lang niet meer allemaal in Nederland plaatsvindt. De

raad gaat de Nederlandse overheid daarom vaker adviseren over ontwikkelingen in de EU, in Europa en in andere relevante internationale gremia. Dit zal de AWTI zo mogelijk oppakken samen met zusterraden in andere Europese landen. Met name de afstemming tussen nationaal beleid en Europees beleid krijgt hierbij extra aandacht in lijn met het eigen advies 'Strategisch samenspel' uit 2023.

Effectieve samenwerking in een divers adviesstelsel

Nederland heeft een divers stelsel van adviesraden. Onze adviesonderwerpen raken steeds vaker aan elkaar doordat maatschappelijke vraagstukken domeinen overstijgen. Ontwikkelingen rond de grote transities hebben effect op alle vlakken van de samenleving. Er zijn veel raden die op deelonderwerpen hierover expertise in huis hebben. Het ligt daarmee voor de hand dat adviesraden op deze vraagstukken hun expertises bundelen. Eerder werkte de AWTI al mee aan producten van de gezamenlijke adviesraden en hij gaat in de toekomst vaker het initiatief nemen tot samenwerking, om zo op kosteneffectieve wijze meer impact van de beleidsadviezen te genereren. Hiervoor gebruikt de AWTI de bestaande overleggen tussen de AWTI, andere raden en aanpalende kennisorganisaties. Deze hechtere samenwerking geeft bovendien een kans om de breedte van (de problematiek rond) maatschappelijke transities beter voor het voetlicht te brengen.

De AWTI als adviseur van de gehele regering en het parlement

WTI-beleid wordt sectoraler zo constateren de AWTI en de evaluatiecommissie, mede door de toegenomen aandacht voor maatschappelijke uitdagingen. Met de kennis en expertise binnen de raad en staf kan de AWTI van grote toegevoegde waarde zijn, ook voor het sectorale beleid. De AWTI werkt op dit moment al aan een Defensie gerelateerd advies en spreekt met vertegenwoordiging van diverse ministeries over waar voor hen adviesvragen liggen.

De AWTI gaat zich richten op een goede bekendheid bij de volledige regering, niet alleen bij de ministers van OCW en EZK, om zo adviesvragen die kabinetsbreed of bij specifieke vakministers leven beter op te kunnen pakken eventueel in samenwerking met sectorale adviesraden. In het bijzonder - en los van de concrete adviesrapporten - kan de AWTI daarin als verbinder en vertaler optreden tussen onderdelen van de overheid die elkaar anders niet of nauwelijks spreken. Deze actieve netwerkrol draagt bij aan de integraliteit van het overheidsbeleid en versterkt de kennispositie van de overheid over het voeren van beleid dat wetenschap, technologie en innovatie in stelling brengt om problemen op te lossen.

Een onafhankelijke adviesraad die alle stemmen hoort

Goede advisering heeft belang bij het betrekken van een brede groep stakeholders, ook mensen die buiten het gebruikelijke blikveld vallen. De evaluatiecommissie geeft aan dat de AWTI hierin best 'activistischer' mag zijn om de stemmen van deze partijen beter te laten horen.

De AWTI experimenteert op onderdelen van adviestrajecten reeds met methoden voor het betrekken van een bredere groep betrokkenen. De raad zet deze experimenten voort omdat het voor de kwaliteit en impact van advisering belangrijk is een zo compleet mogelijk overzicht te krijgen van alle stemmen in het debat. De AWTI zal echter niet als spreekbuis optreden van een bepaalde mening of groep, zoals soms lijkt door te klinken in het rapport van de evaluatiecommissie. De adviezen die de raad geeft komen altijd voort uit een eigen afweging van de raad. De raad hoort alle meningen en standpunten, maar vormt en formuleert uiteindelijk het advies in onafhankelijkheid.

Vervolgstappen

Het toenemende belang van wetenschap, technologie en innovatie, de grote ambitie van de raad en de aanbevelingen van de commissie Veugelers vragen een versterking van de capaciteit van de AWTI. De werkdruk bij het relatief kleine stafbureau is met de huidige werkwijze al (te) hoog. De extra werkzaamheden die voortkomen uit de suggesties van de commissie Veugelers en de ambities van de raad vragen om extra werk en inzet van het bureau en aanvullende externe expertise. Daarom komt de AWTI in 2024 met een aantal scenario's hoe de capaciteit van de AWTI versterkt kan worden, welke gevolgen dat heeft voor zijn advisering en welke dilemma's daarmee worden opgelost.

Hoogachtend,

dr. E.E.W. Bruins
Voorzitter

P.W.J. Essers
Secretaris-directeur